

Poslovanje i usluge narodnih i školskih knjižnica na potresom pogođenim područjima Sisačko-moslavačke županije na primjeru Gradske knjižnice i čitaonice Petrinja i školske knjižnice Srednje škole Glina

Dražić, Maja

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:613335>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-07**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
Ak. god. 2020./2021.

Maja Dražić

**Poslovanje i usluge narodnih i školskih knjižnica na potresom
pogođenim područjima Sisačko-moslavačke županije na primjeru
Gradske knjižnice i čitaonice Petrinja i školske knjižnice Srednje
škole Glina**

Završni rad

Mentor: prof.dr.sc. Ana Barbarić

Zagreb, lipanj 2021.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Zahvaljujem svima koji su pomogli u izradi ovoga rada. Posebno se zahvaljujem svojoj obitelji koja mi je kroz čitavo obrazovanje pružala bezuvjetnu podršku, ohrabrenje i koja je vjerovala u mene. Hvala prijateljima koji su uvijek imali razumijevanja za mene. Također, zahvaljujem se mentorici na savjetima, uputama i suradnji bez koje ovaj rad ne bi bio napisan. Posebne zahvale idu ravnatelju Gradske knjižnice i čitaonice Petrinja i knjižničarki Srednje škole Glina koji su odgovorili na sva potrebna pitanja i odvojili vrijeme kako bi mi pomogli u prikupljanju informacija potrebnih za pisanje rada.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Gradska knjižnica i čitaonica Petrinja.....	2
2.1 Situacija neposredno nakon potresa	2
2.2 Prva hrvatska kontejnerska knjižnica	4
2.3. Pulska, požeška i koprivnička knjižnica za Gradsku knjižnicu i čitaonicu Petrinja.....	5
2.4. Kulturni i društveni značaj	6
2.5. Budućnost Knjižnice i čitaonice Petrinja.....	9
3. Školska knjižnica Srednje škole Glina	11
3.1. Stanje nakon potresa	11
3.2. Školska knjižnica bez škole	12
3.3. Odgojno-obrazovni sadržaji i njihova važnost	13
3.3. Moguća rješenja.....	15
4. Zaključak.....	18
5. Literatura	19
Sažetak	21
Summary	22

1. Uvod

Razorni potres magnitude 6.3 stupnja po Richteru, koji je 29. prosinca 2020. godine pogodio šire područje središnje Hrvatske, ostavio je za sobom teške posljedice. Mnogobrojne građevine su pretrpjele teška oštećenja, a među njima su i brojne knjižnice.

U ovome radu bit će riječi o dvjema knjižnicama s područja Sisačko-moslavačke koje su pretrpjele oštećenja koja su izazvala promjene u radnoj okolini, ali i u poslovanju institucija u cijelosti. Riječ je o Gradskoj knjižnici i čitaonici Petrinja, čija zgrada je pretrpjela znatna oštećenja i kojoj je dodijeljena crvena naljepnica od strane statičara, i o školskoj knjižnici Srednje škole Glina koja trenutno ima specifičan način rada, budući da zgrada škole također više nije funkcionalna zbog teških oštećenja. Dat će se uvid u moguća rješenja u budućnosti kojima bi profitirale i knjižnica i čitava lokalna zajednica. Posebno će biti istaknuta vrijednost knjižnica za cjelokupnu lokalnu zajednicu i kulturni život grada kao i važnost školske knjižnice u promicanju pismenosti, obrazovanja, poticanja na stručno usavršavanje i sl. Važno je naglasiti da se do svih relevantnih podataka o stanju u knjižnicama i načinu na koji knjižnice trenutno posluju došlo razgovorom s djelatnicima navedenih knjižnica.

Tema koja se obrađuje u ovome radu nosi veliku važnost za čitavo područje pogođeno potresom te daje uvid u stanje u kojem se trenutno nalaze knjižnice koje u malim gradovima, kao što su Petrinja i Glina, predstavljaju okosnicu društvenog, kulturnog i obrazovnog života zajednice.

2. Gradska knjižnica i čitaonica Petrinja

Petrinjska knjižnica utemeljena je 1842. godine kao čitaonica za koju su se posebno zalagali pukovnik Josip Auer i Mojsije Baltić. Od 11. siječnja 2006. godine knjižnica postaje samostalna Gradska knjižnica i čitaonica Petrinja. Od samih početaka ona predstavlja kulturno i društveno središte grada i šire okolice. Do potresa knjižnica se nalazila u sklopu Pučkog otvorenog učilišta Hrvatski dom Petrinja pa je, prema riječima ravnatelja, zapravo dugogodišnji zakupnik prostora u kojem se nalazila. Prostor je i prije potresa bio prilično ograničen pa su djelatnici samostalno izrađivali police koje se mogu maksimalno prilagoditi prostornome rasporedu. Zgrada Hrvatskoga doma je prije potresa, zbog blizine glavne prometnice i pjeskovitog i mekog tla na kojemu se nalazila, bila u lošem stanju i prepuna vlage te joj je već tada bila potrebna sanacija. Knjižnica se sastoji od odjela za odrasle, odjela za djecu i zasebnog prostora igraonice „Košnica“ koja okuplja djecu predškolske dobi. Vizija Knjižnice i čitaonice Petrinja jest „nastojanje njezina osnivača i djelatnika da se na potrebe i zahtjeve građana i brojnih studenata u gradu Petrinji odgovara odabranim, stručno utemeljenim uslugama kojima se potiče čitanje i uporaba knjižničnih službi i usluga te pridonosi obrazovanju i bogaćenju kulturnoga života svakog pojedinca i zajednice u cjelini.“ Gradska knjižnica i čitaonica Petrinja. (n. d.). Preuzeto s <http://www.gkc-petrinja.hr/cms/> (25.06.2021) Misija kojom se vode i dalje bez obzira na situaciju u kojoj posluju je „pružiti mogućnost svim građanima da čitaju, uče, saznaju, budu obaviješteni, da jačaju svoje osobne kulturne, duhovne i demokratske potencijale, da upoznaju i koriste dobrobiti novih informacijskih tehnologija, da kreativno, kvalitetno i slobodno provode svoje vrijeme.“ Gradska knjižnica i čitaonica Petrinja. (n. d.). Preuzeto s <http://www.gkc-petrinja.hr/cms/> (25.06.2021)

2.1 Situacija neposredno nakon potresa

U trenutku potresa većina djelatnika nalazila se u prostorijama knjižnice jer je dan prije šire područje pogodio slabiji potres koji je također ostavio traga, srušio knjige i police pa su djelatnici radili na sanaciji i čišćenju prostora. U trenutku razornoga potresa svi prisutni su bez težih ozljeda uspjeli napustiti prostor knjižnice. Potres je ostavio teške posljedice: srušene police, razbacane knjige, otpale komade žbuke i ostalog građevinskog materijala pa je određeni broj jedinica fonda uništen uslijed navedenog. Kako navodi Katica Tadić (Tadić, 1994), „čuvanje knjižnične građe jedan je od osnovnih zadataka knjižnice pa je briga o svakom primjerku iz vlastitog fonda (da se ne uništi ili ne otuđi) sastavni dio knjižničnog poslovanja“,

stoga su djelatnici i dobrovoljci odmah u danima nakon potresa počeli s kurativnim mjerama¹ zaštite knjižnične građe, ali i namještaja, polica, računala, pisača i sl. Jedinice građe su spremali u kutije prema univerzalnoj decimalnoj klasifikaciji, kako bi kasnije vraćanje na police bilo što lakše. Police su rastavljali i dijelove prenosili u prostorije ispod knjižnice, kao i namještaj, računala i ostatak vrijedne knjižnične opreme. Tehnološka oprema knjižnice je također pretrpjela oštećenja, ali najveći broj računala je spašen. Proces izvlačenja fonda i opreme iz zgrade koja je, iako to tada još nije bilo službeno naznačeno, elaboratom označena crvenom naljepnicom trajao je gotovo tri mjeseca jer su konstantna podrhtavanja otežavala pristup prostoru u kojem se knjižnica nalazila. „Premještanje knjižnice- namještaja, polica, opreme i fonda- predstavlja ogroman zadatak koji je potrebno unaprijed precizno isplanirati.“ (Habich, 1998) Međutim, u situaciji u kojoj su se djelatnici našli, nije bilo vremena za duga i precizna planiranja jer je primarni zadatak bio spasiti građu koja se u naknadnim podrhtavanjima mogla još više oštetiti.

U periodu prije pronalaska kontejnera, kutije s građom, namještaj (police, stolovi, stolice,...), računala i sl. su se nalazili u dvorani ispod knjižnice jer drugog rješenja u to vrijeme nije bilo. Iako je krov pretrpio samo manja oštećenja, dio građe je i u tom periodu uništen zbog velike količine vlage, ali broj jedinica koje su pretrpjele oštećenja nije velik. Nakon spašavanja većeg djela fonda koji nije oštećen, djelatnici su počeli na svakoj kutiji s knjigama bilježiti naslove knjiga koje se u njoj nalaze kako bi u svakome trenutku znali gdje je koji naslov i u slučaju da je potreban nekome od korisnika mogli lako pristupiti istome. Nakon prvotnog spašavanja građe i njezinog privremenog smještaja, postavilo se pitanje kako nastaviti sa svojom djelatnošću iako je knjižnica uništena.

U suradnji s Crvenim križem, Ministarstvom obrane, Ministarstvom kulture i Gradom Petrinjom, knjižnica je uspjela doći do kontejnerskog smještaja koji danas osigurava nastavak poslovanja petrinjske knjižnice. Ovakve situacije dodatno potvrđuju činjenicu kako „knjižnično osoblje treba biti osposobljeno za brze i stručne postupke u slučaju ratnih razaranja i elementarnih nepogoda, a svaka knjižnica treba imati pravilnik o načinima osiguravanja inventarnih knjiga, kataloga i vrijedne građe te postupcima i njihovu redosljed u tim okolnostima.“ (Tadić, 1994)

¹ Kurativnim se mjerama popravljaju oštećenja nastala zbog pogrešnog rukovanja i neprimjerenog odnosa knjižničnih djelatnika ili korisnika prema građi, ili pak oštećenja nastala štetnim djelovanjem izvana, kojima je izložen materijal knjižnične građe (Tadić, 1994)

2.2 Prva hrvatska kontejnerska knjižnica

Problem prostornog smještaja građe, odnosno manjka prostora za smještaj, u petrinjskoj knjižnici bio je aktualan i prije samoga potresa. Knjižnični fond sastojao se od 44 000 jedinica uz dodatak manje količine efemerne građe i serijskih publikacija. Za knjižnicu s takvom količinom građe predviđen je prostor od 900 m², međutim takve opcije nije bilo pa je knjižnica svoj fond smjestila na prostor od 270 m². Prije potresa radilo se na tome da knjižnica dobije novi smještaj. Plan koji je tada bio aktualan je seljenje knjižnice u staru petrinjsku gradsku klaonicu koja se nalazi u sklopu industrijske baštine. Ravnatelj knjižnice naglašava kako je trenutno najveći problem to što je u Gradu došlo do smjene vlasti, a knjižnica ne može samostalno odlučivati budući da je Grad osnivač njezin osnivač. Kako Jadranka Slobodanac navodi u jednome od svojih izlaganja, najveći problem jest što *Zakon o knjižnicama* i *Zakon o lokalnoj samoupravi* „ne sadrže potrebne zaštitne mehanizme koji bi osigurali redovito i zadovoljavajuće financiranje od strane lokalne uprave, kao ni uvjete za razvoj knjižnične mreže i poštivanje standarda“.(Pavičić i Slobodanac, 2004) Sada nakon potresa raspoloživo je 90 m² prostora u kojem se treba smjestiti čitav knjižnični fond.

To je predstavilo popriličan problem, pa su djelatnici morali izvršiti izbor građe koja će biti dostupna korisnicima za posudbu. Trenutno je dostupno oko 15 000 jedinica, a planirani broj jedinica koje će biti dostupne je 19 000. U taj broj ulazi ona građa koja je bila najkorištenija i koja se najviše posuđuje pa su tu: lektirna građa, beletristika i stručna literatura koja je potrebna studentima Učiteljskog fakulteta Odsjeka u Petrinji. Stručna literatura kojom se služe studenti je predstavljala prioritet i zbog toga što je dio takve građe iz knjižnice Odsjeka morao biti prebačen u Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu u Zagrebu, budući da je i zgrada fakulteta pretrpjela teška oštećenja. Djelatnici su pokušali od svakog tipa građe staviti po nešto da bude dostupno, ali ipak je prostorna ograničenost učinila svoje.

Posebno važno bilo je zaštititi i sačuvati građu koja je dio regionalne zavičajne zbirke. Zavičajna zbirka predstavlja „odabrane, prikupljene, sređene i obrađene građe bilo koje vrste koja se svojim sadržajem odnosi na određeno zemljopisno područje“.(Tošić-Grlač i Hebrang Grgić, 2011)“ Prema Standardima, svaka bi narodna knjižnica trebala imati zavičajnu zbirku. U tu svrhu narodna knjižnica mora istraživati, prikupljati, obrađivati, pohranjivati i davati na korištenje knjižničnu građu o topografiji, povijesnom, gospodarskom i kulturnom razvitku područja na kojemu djeluje“. (Tošić-Grlač i Hebrang Grgić, 2011) Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu ponudila je smještaj za građu iz petrinjske knjižnice, osobito za zavičajnu zbirku, ali djelatnici su u dogovoru s Gradom tu ponudu odbili i odlučili ipak zbirku staviti na

raspolaganje svojim korisnicima i u ovim specifičnim uvjetima. Zbirka je spremljena u ormare u kontejnerima i na zahtjev korisnika moguće ju je koristiti.

Nabava nove građe funkcionira normalno kao i prije potresa budući da je knjižnica od Ministarstva dobila sva sredstva kao i obično. „U *Standardima za narodne knjižnice u RH* stoji da cjelokupni fond knjižnične građe mora biti aktualan, u njemu moraju biti zastupljena sva područja ljudskog znanja i stvaralaštva kako bi se zadovoljile potrebe korisnika svih dobi odnosno različitosti njihovih obrazovnih i kulturnih razina“. (Pavičić i Slobodanac, 2004) Iz navedenoga je jasno da knjižnica, ukoliko želi nastaviti s poslovanjem i ispuniti sva očekivanja korisnika i odredbe koje su joj dane, mora nastaviti nabavljati novu aktualnu građu i obnavljati svoj fond. I za ovaj aspekt poslovanja najveći problem predstavlja manjak prostora. Većina građe koja je do potresa bila u knjižnici sada se nalazi u kutijama u kontejnerima, a kao što je već spomenuto, manji dio građe je dostupan korisnicima. Sva nova građa koja pristiže sprema se u kutije na kojima stoje UDK oznake knjiga radi kasnijeg lakšeg snalaženja. Naravno, to nije najsretnije rješenje, ali trenutno je to jedini način da knjižnica nastavi nabavljati novu građu i da ona bude na sigurnome.

Računala koja su bila dostupna za rad korisnicima više nisu dostupna zbog manjka prostora. Računala koja se koriste su ona kojima se služe djelatnici, a ostala su spremljena u kutije u kontejnerima. To onemogućava dobar dio korisničkih aktivnosti za koje je knjižnica predviđena. Uništena računala potrebno je zamijeniti novima, ali takav pothvat nema smisla dok se za knjižnicu ne osigura novi prostor.

2.3. Pulska, požeška i koprivnička knjižnica za Gradsku knjižnicu i čitaonicu Petrinja

U periodu dok petrinjska knjižnica nije bila u funkciji i nije mogla svojim korisnicima omogućiti pristup i posuđivanje građe, u dogovoru s Gradskom knjižnicom Požega osigurali su besplatno učlanjivanje u bazu e-knjiga svim korisnicima petrinjske knjižnice. Radi se o knjižničkoj bazi koja se sastoji od digitaliziranih knjiga kojima je moguće pristupiti putem tableta, računala, mobilnog uređaja i sl. Baza posjeduje širok asortiman knjiga od beletristike pa sve do stručne literature. Samo učlanjivanje se provodi vrlo jednostavnim postupkom, a osigurava korisnicima besplatan pristup građi koja u određenom trenutku nije dostupna u njihovoj matičnoj knjižnici. Nedugo zatim je sličan dogovor ostvaren i sa Gradskom knjižnicom i čitaonicom Pula koja je također omogućila besplatno učlanjivanje korisnicima petrinjske

knjižnice na godinu dana kako bi mogli pristupiti bazi e-knjiga iBiblos. Manji problemi su nastali s obzirom da je Gradska knjižnica i čitaonica Petrinja bila administrator platforme pa su korisnički zahtjevi odobravani malo sporije, budući da su djelatnici u to vrijeme još uvijek spašavali građu iz zgrade u kojoj je knjižnica bila prije potresa. Na koncu, Knjižnica „Fran Galović“ Koprivnica, korisnicima petrinjske knjižnice također je osigurala besplatan pristup godinu dana aplikaciji mKnjižnica koju su također besplatno programski prilagodili kako bi Petrinjci mogli bez naknade pristupati platformi i posuđivati građu.

Iz navedenih primjera jasno je da je međuknjižnična suradnja u ovakvim situacijama od iznimne važnosti. „Prilike za suradnju i povezivanje među knjižnicama danas su veće no ikad. U tom je smislu tehnologija puno veći prijatelj starim čuvaricama znanja nego što se obično misli. Moguće je povezivanje sadržajno različitih, prostorno udaljenih i statistički teško usporedivih knjižnica, uz obostrani dobitak“. (Mirčeta Zakarija i Urem, 2019) Pružanje spomenutih usluga korisnicima čija knjižnica nije bila funkcionalna, omogućuje zadržavanje korisnika u matičnoj knjižnici i nastavak knjižnične djelatnosti i u osobitim okolnostima.

2.4. Kulturni i društveni značaj

Još jedan aspekt važnosti knjižnica je velika društvena korisnost, a u ovakvim situacijama one se pretvaraju u svojevrsan temelj informacijskih i sličnih usluga u lokalnoj zajednici. Na tragu toga Jasna Kovačević donosi definiciju narodne knjižnice iz UNESCO-ovog Manifesta iz 1994. godine prema kojoj je „narodna knjižnica mjesno, informacijsko središte koje svojim korisnicima omogućuje neposredan pristup svim vrstama znanja i informacija, cjeloživotnom učenju i djelima mašte pomoću niza izvora i službi. Demokratskog je karaktera, na raspolaganju svim članovima zajednice. To znači da se knjižnične službe zasnivaju na jednakosti pristupa svima, bez obzira na dob, spol, rasu, vjeru, nacionalnost, jezik, invaliditet ili društveni položaj“. (Kovačević, 2017) Dodatan problem u trenutnom načinu poslovanja petrinjske knjižnice predstavlja i pristup osoba s invaliditetom prostorima knjižnice. Prije potresa, u zgradi u kojoj se knjižnica nalazila, pristup osobama s invaliditetom bio je znatno lakši. Trenutna situacija s poslovanjem iz kontejnera otežava im pristup; s jedne strane jer je ulaz u kontejnere povišen pa je nepristupačan za invalidska kolica i slična pomagala, a s druge strane jer je boravišni prostor i prostor za kretanje u knjižnici znatno smanjen pa je otežan pristup policama i stolovima namijenjenim korisnicima.

Zbog specifičnih okolnosti u kojima se Hrvatska kao nacija razvijala, narodne knjižnice imaju važan nacionalni motiv i značaj. „Zbog bitno drugačijih povijesnih okolnosti pokretački, konstitutivni motiv hrvatskih narodnih knjižnica nije primarno SOCIJALNI nego NACIONALNI (briga za narodni jezik i kulturu, knjižnica kao stožerna ustanova nacionalnog buđenja i samobitnosti). Socijalna problematika u hrvatske narodne knjižnice ulazi tek početkom 20. stoljeća u vrijeme tzv. „Pokreta pučkih knjižnica“, ali nedovoljno stručno artikulirano. Nacionalno utemeljenje naslijedit će ideološko usmjerenje, ali samo kao idejni koncept nametnut narodnim knjižnicama u razdoblju 1945.-1990. (koncept koji će one dobrim dijelom zanemarivati)... Ova činjenica posebno se odnosi na knjižnice središnje hrvatske pa tako i na petrinjsku knjižnicu koja je bila među prvim otvorenim čitaonicama na području Hrvatske“. (Sabolović-Krajina, 2016) Osim osnovne uloge informacijske institucije, knjižnica je bila i organizator mnogih društvenih i kulturnih događanja.

Važnu prosvjetiteljsku nastavljaju obavljati i danas. „Pučke (narodne) knjižnice također prikupljaju raznoliku građu, a otvorene su svim slojevima pučanstva. Svojim službama i uslugama potiču i šire opće obrazovanje, stručni i znanstveni rad, a posebno se zalažu za to da svi slojevi pučanstva steknu naviku čitanja i korištenja raznolikih knjižničnih usluga“. (Tadić, 1994) Gradska knjižnica i čitaonica Petrinja svake godine prvog dana Mjeseca hrvatske knjige provodi akciju besplatnih upisa novih članova, besplatnog produljenja članstva i oprosta zakasnine pri vraćanju posuđenih knjiga. Podržavali su mnoge lokalne umjetnike, književnike i radili na promociji i očuvanju sjećanja na bogatu baštinu lokalne zajednice. Tako je primjerice u Mjesecu hrvatske knjige 2020. godine održano čitanje lirike Josipa Stanića Staniosa, petrinjskog slikara i pjesnika koji živi i djeluje u Rimu. Također, istim je povodom postavljena i izložba slika Petrinja u oku slikara Slavka Jurinjaka 80-ih godina prošloga stoljeća, petrinjskog slikara koji je živio i djelovao u Petrinji. Navedena dva primjera, uz mnoge ostale, pokazuju kako je knjižnica važan faktor u očuvanju i zaštiti kulturnoga dobra zajednice Grada Petrinje.

Posebnu pozornost posvećuju radu s djecom i mladima kao zalag za budućnost zajednice. Na području obrazovanja djece knjižnica je surađivala s mnogim institutima i udrugama te na taj način osiguravala dodatne edukativne sadržaje u lokalnoj zajednici. Jedan takav primjer je suradnja s Institutom za razvoj i inovativnost mladih koji se fokusira na razvoj digitalne i znanstvene pismenosti, tehnoloških i ostalih kompetencija u okviru STEM područja. U okviru projekta Digitalne knjižnice za lokalni razvoj djeca su prošla edukaciju korištenja micro:Maqueen robota i rada s micro:bitom. IRIM. (n. d.) Preuzeto s <https://izradi.croatianmakers.hr/> (27.06.2021.) Također u knjižnici su bile organizirane različite

radionice koje su poticale kritičko mišljenje, čitateljske sposobnosti i upoznavanje djece s važnosti i mogućnostima koje knjižnica pruža. Između ostaloga, knjižnica organizira igraonice za djecu od tri do šest godina gdje djeca slušaju priče i sami pričaju priče, gledaju i s drugom djecom stvaraju predstave, igrokaze, crtaju, slikaju, modeliraju, pjevaju, plešu, istražuju, uče i družu se s vršnjacima. Igraonica je otvorena samo za djecu koja nisu učlanjena u vrtić i potpuno je besplatna pa osigurava mogućnost socijalizacije djece koja su za istu zakinuća.

Za provođenje ovakvih aktivnosti danas, osim potresa, otegotnu okolnost predstavlja i pandemija bolesti COVID-19 zbog malog prostora na kojem se knjižnica trenutno nalazi. Djelatnici i dalje nastoje održavati uobičajene aktivnosti, ali je broj sudionika i posjetitelja strogo ograničen prema epidemiološkim mjerama. Igraonice za djecu su se ponovno počele održavati, ali u jednom terminu može biti prisutno samo četvero djece. Osim navedenoga, problem predstavljaju i česti kvarovi na rashladnim uređajima zbog čega boravak u kontejnerima na visokim temperaturama postaje gotovo nemoguć.

Održavane su i brojne književne večeri na kojima su predstavljane nove publikacije i na kojima su se korisnici upoznavali s brojnim autorima. Danas su takva događanja moguća samo na vanjskom prostoru u okolici kontejnera. „Važnost književnih večeri, osim što je oblik prigodnog obavješćivanja o određenoj publikaciji, istodobno predstavlja i važnu suradnju s autorima, nakladnicima te na taj način knjižnica predstavlja i sebe i svoj fond lokalnoj sredini.“ (Tadić, 1994)

Utjecaj knjižnice na kulturni odgoj i očuvanje u lokalnoj zajednici Petrinje je velik i nezamjenjiv. Kao institucija za čiju je djelatnost, između ostalih, nadležno Ministarstvo kulture i medija daje važan doprinos društvenoj osviještenosti o važnosti brige i očuvanja kulturne baštine kao i educiranja korisnika i zajednice. Pareek i Gangrade (2016) navode modele uloga knjižnica u suvremenoj zajednici, a među tim modelima stoji i knjižnica kao institucija koja se bavi očuvanjem sjećanja, knjižnica kao središnje mjesto učenja i istraživanja te knjižnica kao centar kulture i kulturne komunikacije. Iz gore navedenog, jasno je da petrinjska knjižnica vrši sve tri navedene uloge u okviru svoga djelokruga te je nastavak njezina poslovanja krucijalan kako bi lokalna zajednica sačuvala kulturni identitet i integritet.

Posjećenost knjižnice i interes za istu na visokom su stupnju. Knjižnica broji tek 500 posjeta manje nego što je to bilo prije potresa u periodu od prosinca do svibnja, a za dječje igraonice se traži mjesto više. Uzevši sve to u obzir, jasno je da knjižnica, bez obzira na dostupnost digitalnih knjiga u dogovoru s knjižnicama koje su isto omogućile, i dalje

predstavlja važan aspekt svakodnevnog života grada te da se njezina važnost za zajednicu ne može i ne smije zanemariti.

2.5. Budućnost Knjižnice i čitaonice Petrinja

Budućnost petrinjske knjižnice svakako postoji, samo je upitno koliko će trajati proces dobivanja novoga prostora ili gradnje nove zgrade u kojoj će knjižnica moći nastaviti svoje poslovanje. Trenutna veličina prostora onemogućava normalan rad i organizaciju pa je rješenje potrebno pronaći što prije.

Postoji nekoliko opcija koje su otvorene: povratak u staru zgradu kojoj je potrebna detaljna obnova za koju se ne zna kada će započeti, preseljenje knjižnice u prostor stare gradske čitaonice (kao što je bilo planirano prije potresa) ili gradnja nove zgrade. Djelatnici se svakako zalažu za posljednju opciju, budući da je stari prostor bio premalen za knjižnicu s fondom te veličine. Također, gradska čitaonica je industrijska građevina koja nije arhitektonski prilagođena potrebama knjižnice. „Nažalost, u nas se rijetko grade zgrade za knjižnice. Knjižnicama se dodjeljuju zgrade izgrađene za različite namjene, a ni tada često nema dovoljno novca za odgovarajuće, stručno utemeljeno preuređenje. Ne obraća se uvijek dovoljno pažnje ni ispunjavanju osnovnih preduvjeta potrebnih da bi knjižnica uopće mogla odgovoriti svojoj namjeni (smještaj, veličina, rasvjeta, i slično).“ (Tadić, 1994)

Ravnatelj knjižnice je slao pisma na adresu Grada, Sisačko-moslavačke županije i Ministarstva kulture, ali povratnih informacija nema, proces nije pokrenut, osim deklarativnih izjava da je Petrinji potrebna nova knjižnica. Djelatnici, a i korisnici se nadaju novoj zgradi na privlačnijoj lokaciji. Prema Katici Tadić „knjižnične zgrade trebale bi biti smještene u slobodnom prostoru, okružene zelenilom, dobro zaštićene od elementarnih i drugih nepogoda i dostupne svim korisnicima.“ (Tadić, 1994) U Petrinji se prema riječima ravnatelja nalazi velik broj državnih parcela koje stoje neiskorištene, a predstavljale bi idealno rješenje za gradnju knjižnice. Lokacije su većinom na rubovima grada koji su okruženi prirodom i otvorenim vanjskim prostorom. „Općenito, kvalitetu prostora knjižnice kao mjesta moguće je promatrati s triju motrišta: gdje se nalazi i kako se odnosi prema prirodnom okolišu usklađujući se pritom s okruženjem; tko se u njoj nalazi odnosno na koje načine različite vrste ljudi koje komuniciraju omogućuju uključenost i stvaraju uvjete za život u toj 'zajednici'; te što se događa u prostoru knjižnice odnosno koliko aktivnih, uzbudljivih, kreativnih pothvata taj prostor i njegova organizacija omogućuju.“ (Tadić, 1994) Trenutni smještaj knjižnice je parkiralište rukometnog

igrališta koje su Petrinjci nakon potresa popularno počeli nazivati „trg kulture“. Radi se o prostoru stotinjak metara dalje od stare zgrade u kojoj su bili smješteni. Knjižnica je okružena prometnicama kojima dnevno prođu stotine automobila pa je razina buke prilično velika, a kontejnerski smještaj slabo izolira vanjske zvukove. Također, oko knjižnice je mnoštvo zgrada kojima je potrebno rušenje, a kada taj proces krene, buka će biti još veća. Prirodnog okoliša nema pa su temperature u okolici knjižnice velike i dodatno zagrijavaju skućeni prostor.

Trenutni smještaj nema potrebne kapacitete za pohranu knjižničkog inventara, računala, pisaa, namještaja i sl. „Prostor u kojem bi djelovala knjižnica morao bi imati: prostorije za korisnike knjižnice i knjižnične kataloge, odnosno računala s mogućnošću istodobna pristupa s više mjesta lokalnim i drugim bibliografskim, faktografskim i drugim mrežama; prostorije za pohranu i čuvanje svojega fonda, uz obvezno osiguranje odgovarajućih uvjeta za pohranu raznih vrsta knjižnične građe; prostorije za rad knjižničnih djelatnika te pomoćne i sanitarne prostorije.“ (Tadić, 1994) Iz navedenog je vidljivo da prostor koji je knjižnica zauzimala do sad nije ispunjavao navedene uvjete te da je potrebna gradnja novoga prostora koji će omogućiti normalno poslovanje knjižnice na svim aspektima i osigurati korisnicima sve usluge, uobičajena događanja i edukativne radionice koje mogu očekivati u Gradskoj knjižnici i čitaonici Petrinja

3. Školska knjižnica Srednje škole Glina

Srednja škola Glina ima dugu povijest koja seže u 1958. godinu kada je to bila Ekonomska škola Glina. Školu je pohađao velik broj učenika pa se javila potreba za proširenje škole te je na istu nadograđen tzv. aneks čijim je dijelom i školska knjižnica koja počinje s radom 1978. godine. Današnja srednja škola Glina nudi šest usmjerenja: opća gimnazija, ekonomist, autoelektričar, elektroinstalater, elektromehaničar te drvodjeljski tehničar-dizajner. Nabrojana usmjerenja su prilično različitoga tipa te takvu raznolikost mora pratiti i školska knjižnica koja se postavlja kao informacijsko-komunikacijski centar škole. Djelatnici moraju biti stručni u širokom spektru polja koja obuhvaćaju smjerovi škole te se moraju prilagoditi potrebama učenika i profesora. U knjižnici radi jedna djelatnica te knjižnica ima ukupno 232 korisnika, uključujući učenike, nastavnike i stručno osoblje. Fond se sastoji od 6700 jedinica građe koja pokriva širok spektar tema, ali prvenstveno se radi o lektirnoj građi. Taj broj jedinica smješten je 55.24 m² što svakako nije dovoljno prostora. Unutar knjižnice se nalazi manji boravišni prostor za učenike i djelatnike te odvojena prostorija u kojoj se nalazi stručna građa. Knjižnica u ovome trenutku posluje na specifičan način budući da je veći dio škole potpuno uništen te su i učenici i djelatnici trenutno u Srednjoj školi Topusko. Knjižnica Srednje škole Glina i dalje posluje u matičnoj zgradi s obzirom na to da prostor u kojem se nalazi knjižnica nije oštećen. Ovakav način poslovanja stavlja mnoge izazove pred knjižničara koji se mora prilagoditi novome načinu rada i osmisliti kako da knjižnica i dalje, barem dijelom, obavlja svoju osnovnu zadaću u radu škole.

3.1. Stanje nakon potresa

Potres je izazvao teška oštećenja na zgradi Srednje škole Glina, ali nitko od djelatnika nije bio u školi budući da su u to vrijeme bili zimski praznici. Novi dio zgrade u kojem se nalazi i knjižnica prošao je bez većih oštećenja na samim građevinskim elementima, ali je uništeno puno opreme koja se tamo nalazila. U knjižnici je situacija s namještajem i opremom bila još gora jer su, zbog malog prostora, uništene police padale po namještaju, opremi i građi.

Dio građe koji se nalazio u učionicama hrvatskoga jezika, engleskoga jezika, geografije i povijesti, koje se nalaze u starome dijelu, je u potpunosti uništen. „Nažalost, materijal od kojeg je knjižnična građa napravljena dotrajava i podložan je različitim štetnim djelovanjima – fizikalnim, kemijskim i biološkim.“ (Tadić, 1994) U knjižnici je prilikom pada polica također

uništen manji dio fonda. Sveukupno je oštećenja pretrpjelo tristotinjak jedinica građe te je taj dio spreman za otpis. U samoj knjižnici je najgore prošla stručna građa koja se nalazila u zasebnoj prostoriji jer je zbog malog prostora, a velikog broja građe, pali namještaj lako zadao oštećenja knjigama. Taj prostor se raščišćavao gotovo dva tjedna jer su police pale na sam ulaz u prostoriju pa je pristup bio otežan. Uništeno je jedno od dva računala koja su bila namijenjena učenicima i nastavnicima za korištenje, dva pisača i jedan laptop. Većina polica trebala je popravak ili su bile uništene u potpunosti. Djelatnici škole su odmah nakon potresa počeli sa sortiranjem fonda, popravcima polica i sl. Dio građe koji je lakše oštećen pokušat će se restaurirati jer se većinom radi o starijim izdanjima koje je danas teško pronaći. „Tijekom restauriranja treba pripaziti da se ne oštete pojedine vrste materijala. Popravkom se ne smije oštetiti ni jedan dio teksta, a oštećeni se dijelovi popravljaju istovjetnim materijalom (papir papirom).“ (Tadić, 1994)

Nakon što su statičari elaboratom došli do zaključka da je škola u puno gorem stanju nego što se na početku činilo i nakon što joj je dodijeljena crvena naljepnica, postavilo se pitanje što će biti s knjižnicom koja se nalazi u novome dijelu koji je dobio zelenu naljepnicu i siguran je za korištenje. Pošto je donesena odluka da se vrati kontaktna nastava, ministarstvo je donijelo odluku da glinski srednjoškolci i nastavnici nastavu održavaju u Srednjoj školi Topusko. Naravno, nije bilo ni mogućnosti ni načina da se čitava knjižnica preseli u drugi grad. Tada je ravnateljica škole u dogovoru s knjižničarkom odlučila da će knjižnica nastaviti normalno raditi u glinskoj školi. Tu se javilo nekoliko problema. Prvo, škola je službeno zatvorena za učenike i oni nemaju pristup knjižnici. Drugo, u knjižnici su se održavale brojne izvannastavne aktivnosti, radionice, tečajevi i sl., ali ni to više nije bilo moguće. Treće, knjižničarka ostaje raditi u školi u kojoj nema učenika, pa je bilo nužno pronaći alternativu i barem u određenoj mjeri osigurati da knjižnica nastavi sa svojim poslovanjem.

3.2. Školska knjižnica bez škole

Zbog situacije navedene u prijašnjem poglavlju, bilo je potrebno pronaći način da knjižnica ostane tu gdje je, ali da u isto vrijeme bude korisna i nastavi s poslovanjem. Knjižničarka je tako odlučila da će dva puta tjedno u dogovoru s nastavnicima i učenicima odvoziti potrebne knjige u Topusko i preuzimati vraćene. Za takav pothvat bilo je nužno biti u stalnoj komunikaciji s učenicima i djelatnicima. Na tragu toga, u *Standardu za školske knjižnice, Djelatnost i zadaće školske knjižnice, članak 5.* piše: „Odgojno-obrazovna djelatnost školske

knjižnice obuhvaća rad s učenicima, učiteljima, nastavnicima, stručnim suradnicima, odgajateljima, ravnateljem i roditeljima te planiranje i programiranje odgojno-obrazovnog rada.“

Zadaća knjižničara u školskoj knjižnici je velika. Njegova uloga je s jedne strane informacijsko-komunikacijska, a s druge edukacijska. „On ima veliku odgovornost u školi, ali se za nju mora dodatno izboriti - kao nastavnik, kao partner u odgojno-obrazovnom procesu i kao stručnjak za informacije.“ (Lovrinčević, 2005) Suradnja je u izvanrednim situacijama nužan čimbenik kako bi doneseno rješenje bilo efikasno i izvedivo. Nastavnici hrvatskoga jezika šalju broj učenika kojima su potrebna lektirna djela, knjižničarka priprema točan broj knjiga, pakira ih u kutije i o vlastitome trošku ih prevozi u Topusko i dijeli učenicima. Ovakav specifičan način rada jasno pokazuje kako knjižničar ima širok dijapazon djelatnosti koje obavlja i kako se nužno mora prilagoditi izvanrednim situacijama, ukoliko do njih dođe, kako bi knjižnica mogla nastaviti funkcionirati.

3.3. Odgojno-obrazovni sadržaji i njihova važnost

„Jedna od glavnih dužnosti školske knjižnice je sudjelovanje u odgojno-obrazovnom sustavu i stvaranju navike čitanja kod učenika. Školske su knjižnice jedinice odgojno-obrazovnog sustava škole. Njihova je zadaća da unaprjeđuju sve oblike i metode odgojno-obrazovnog procesa, pomažu u stručnom usavršavanju nastavnika i u učenika stvaraju naviku čitanja i korištenja knjižničnih usluga.“ (Tadić, 1994) Zbog toga se prema Standardu za školske knjižnice (“Standard za školske knjižnice”) njihova djelatnost ostvaruje kao odgojno-obrazovna, stručna knjižničarska i kao kulturna i javna djelatnost. Osim planiranja nastave i učenja, školski knjižničar suradnjom s nastavnicima i ostalim članovima stručnog tima sudjeluje u programu koji potiču razvijanje sposobnosti darovitih učenika. (Sabolski, 2016)

Školska knjižnica Srednje škole Glina nudila je brojne izvannastavne sadržaje koji su poticali kritičko mišljenje, čitanje, kulturno djelovanje u zajednici općenito. Jedan od takvih sadržaja bio je debatni klub na kojem su se sudionici s knjižničarkom pripremali za različita debatna natjecanja, pohađali razne edukacije, razvijali kritičko i argumentirano mišljenje. Ovakav projekt je poticao i vanjsku suradnju knjižnice sa ostalim školama u pripremama debata, edukacija, odlazaka na natjecanja i sl. Osim toga, u pripremama za debate, učenike se potiče na pretraživanje informacija čime se osposobljavaju kao informacijski pismeni pojedinci. „Knjižnično osoblje potiče uporabu knjiga i drugih izvora informacija, od umjetničkih do

dokumentarnih, od tiskanih do elektroničkih, u knjižnici i izvan nje.“ (“UNESCO-v Manifest za školske knjižnice”) Također, knjižničarka je u suradnji s profesorima hrvatskoga jezika pripremala učenike za natjecanje Čitanjem do zvijezda kojim se dodatno poticala navika čitanja i razumijevanja književnih djela. Važan aspekt ove aktivnosti je upravo neizbježna suradnja između nastavnika i knjižničara. Između ostalog, u Standardu za školske knjižnice, navedeno je kako između ostaloga, „suradnja s učiteljima, nastavnicima, stručnim suradnicima, odgajateljima, ravnateljem i roditeljima obuhvaća: timski rad na pripremi i provedbi nastavnih sati i radionica.“ (“Standard za školske knjižnice”) Osim toga, u sklopu knjižnice su se održavale i pripreme za natjecanje u prvoj pomoći u organizaciji Hrvatskog crvenog križa. Za potrebe ovakvih priprema, knjižnica je surađivala s lokalnim domom zdravlja kako bi stručnjaci učenicima pomogli u pripremama. Očito je da suradnja školske knjižnice ne mora biti isključivo s institucijama iste vrste te da je dijapazon djelovanja i potrebe za suradnjom jedne takve knjižnice velik. Knjižnica je sudjelovala i u svim projektima koji su se održavali u školi. Između ostaloga, bila je i jedan od glavnih organizatora prve Noći muzeja u Glini.

Važnost knjižničara školske knjižnice ističe se na samome početku u organizaciji takvih aktivnosti i događaja. „Polazište je u potrebama, interesu i ciljevima u obradi zadane teme. Oni određuju sve ostale aktivnosti. Motivacija je početna aktivnost a u njoj uvijek sudjeluje knjižničar koji tako priprema 'pozornicu na kojoj će se ostvariti planirani sadržaji'. On preuzima ulogu voditelja u svijet informacija i nastavnika koji podržava profesionalni i duhovni razvoj svakog učenika.“(Lovrinčević, 2005) Važna je naravno i suradnja sa stručnim osobljem škole kojom se planirane aktivnosti dodatno obogaćuju različitim poljima znanja. „Novo tisućljeće, izvan svake dvojbe, pretpostavlja primjereno i primjerno mjesto i ulogu baš školskim knjižnicama koje svakidašnjim korištenjem informacijske tehnologije posljedično i zavidno mijenjaju i su/život i su/odnos učenika, učitelja, nastavnika, stručnih suradnika te roditelja na obrazovnoj i odgojnoj razini. (Lovrinčević, 2005)

Danas sve to stvara priličan problem jer je školska knjižnica Srednje škole Glina ostala bez škole i učenika. Djelatnica knjižnice naglašava kako je provođenje takvih aktivnosti i prije potresa stvaralo probleme zbog malog prostora u kojem je moguć boravak manjeg broja učenika od jednom zbog epidemioloških mjera, a sada je situacija još problematičnija. Djeca nisu u matičnoj školi, nije im omogućen pristup knjižnici, izvannastavne aktivnosti su u potpunosti stale, a knjižničarka je dobila dodatan posao koji obavlja o vlastitom trošku. Knjižnica se pretvorila svojevrsan „bibliobus“, ali to nije konačno rješenje. Zbog brojnih zadataka koje školska knjižnica mora obnašati, kao i dužnosti školske knjižničarke, takav način rada ne

osigurava sve ciljeve i zaduženja. Kako bi se navedeno ostvarilo, nužno je da knjižnica ima prostor koji je pristupačan učenicima i djelatnicima i koji osigurava mogućnost pravilnog i potpunog poslovanja školske knjižnice.

U suvremenom svijetu školska knjižnica obnaša ključne zadatke za informacijsko-komunikacijsko obrazovanje učenika. „Sasvim je izvjesno da ulogu školske knjižnice treba procijeniti u sklopu vizije suvremene škole, koja se najčešće određuje ciljevima koje želi ostvariti. Pođimo najprije od spoznaje da se znanje ne može predati učenicima, već da ga oni stječu aktivnim radom na izvorima znanja.“ (Zovko, 2009) Za dostizanje te razine informacijske pismenosti nužan je rad s učenicima, a glinskoj srednjoj školi je to onemogućeno. „Školska knjižnica, kao sastavni dio škole, treba se skrbiti da svaki učenik uspije na najbolji način, potičući metode djelotvornog poučavanja, usvajanjem novog znanja i umijeća. Mjesto je to u kojem je učenje temeljeno na istraživanju, rješavanju problema, pretraživanju, selekciji i uporabi informacija na svim dostupnim medijima, a može se ostvarivati individualno, skupno i u paru.“ (Zovko, 2009)

Ono što je djelatnica knjižnice primijetila je činjenica da, od kad učenici nemaju mogućnost dolaziti osobno u knjižnicu, djeca sve manje posuđuju knjige, a sve više čitaju lektire online ili ih uopće ne čitaju. To naravno postaje problem jer knjižnica na taj način gubi i svoju primarnu funkciju, iako se knjižničarka trudi dostavljati i vraćati knjige. Iz navedenoga je vidljivo koliko učenici gube zbog trenutnog načina rada knjižnice i koliko je nužno da se što prije pronađe adekvatno rješenje.

3.3. Moguća rješenja

Kako bi škola osigurala potpuno i sveobuhvatno obrazovanje učenicima, nužno je da se pronađe način kako bi knjižnica nastavila funkcionirati na uobičajen način i kako bi ispunila sve svoje potencijale. Trenutno se radi na tome da Srednja škola Glina dobije modularnu školu za što je potrebno osigurati sredstva od strane osnivača, a to je Sisačko-moslavačka županija. Međutim, takav pothvat je iznimno skup i radit će se na tome da se uštedi što više prostora, pa je predviđeno da knjižnica ostane tu gdje se trenutno nalazi, a ne u novom prostoru koji će se izgraditi za privremenu upotrebu do gradnje nove zgrade škole. Takvo rješenje nije idealno, ali je svakako bolje od trenutne situacije. Modularna škola bi se izgradila u neposrednoj blizini stare zgrade te bi se učenicima omogućio pristup knjižnici te bi na taj način knjižnica mogla početi s održavanjem uobičajenih aktivnosti koje su se u njoj provodile.

Međutim, i dalje ostaje problem malog prostora u kojem se knjižnica nalazi. Prije potresa se većina aktivnosti, u kojima je sudjelovalo više učenika, održavala u učionicama nakon nastave jer boravišni prostor knjižnice jednostavno nije imao dovoljne kapacitete. „Propisana su i Mjerila za prostor u srednjim školama tako da prostor knjižnice treba biti prilagodljiv promjenama u obrazovnom programu i novim tehnologijama. - Veličina prostora knjižnice ovisi o broju učenika odnosno broju razrednih odjela.“(Zovko, 2009) Knjižnica Srednje škole Glina trenutno se zadovoljava takva mjerila budući da se nalazi na prostoru od $55.24 m^2$, a školu pohađa 14 razrednih odjela. Naravno, i prije potresa je to bio problem koji je trebalo riješiti, ali nakon katastrofe otvoreni su novi vidici koji bi konačno mogli dovesti knjižnicu do osnovnih standarda koje treba ispunjavati.

„Članak 19. Standarda navodi sljedeće: „Prostor školske knjižnice treba planirati u središtu školske zgrade na pristupačnom mjestu, zaštićenom od buke. Prostor mora biti zaštićen od vlage, visoke temperature, insolacije te od požara, poplava i otuđivanja.“ (Zovko, 2009) Trenutni prostor knjižnice ne ispunjava gotovo ni jedan od navedenih uvjeta. Knjižnica se nalazi u dograđenom dijelu zgrade koji je daleko od većine učionica, na samoj periferiji zgrade. Buka u knjižnici je konstantna jer se nalazi u hodniku kojim tijekom školskih odmora prolazi velik broj učenika i djelatnika. Problem vlage postoji već godinama te se svako toliko određena količina građe otpisivala zbog problema s vlagom. Također, knjižnica se nalazi na zapadnoj strani zgrade pa su temperature prilično visoke u ljetnim danima što otežava rad, ali predstavlja i opasnost za građu.

Koliko je prostor važan čimbenik za školske knjižnice dokazuje i činjenica da Zovko (2009) pod stručno-knjižničnu i informacijsko-referencijalnu djelatnost navodi i uređenje prostora knjižnice. Ostankom u sadašnjem prostoru, knjižnica ne može ispuniti sve uvjete koji su potrebni. „Ona bi trebala imati nekoliko prostorija kako bi se u njoj mogli provoditi nastavni i izvannastavni sadržaji (nastavni sat, radionica, školski projekt) i organizirati kulturna događanja (promocija knjige, susret s piscem, tribina i sl.).“ (Galić, 2012)

Dobar primjer toga kako knjižnica može biti dobar prostor za boravak i edukaciju unutar škole je školska knjižnica Osnovne škole Vladimira Nazora. „Prostor je dovoljno velik da u njega može stati čitav jedan razredni odjel, pa se tamo održavaju nastavni satovi, različite edukacije, koriste se računalima,...“ (Franković Načinović, 2017) Srednja škola Glina pravo rješenje za knjižnicu može pronaći tek u gradnji novog prostora koji se imati zadovoljavajuću veličinu i sve ostale uvjete smještaja.

Trenutno je knjižnica vrlo tradicionalno uređena i ne daje puno opcija učenicima koji tamo dolaze. Pri gradnji nove knjižnice nužno je da se promišlja o budućnosti koja neminovno donosi nove promjene na polju djelatnosti školskih knjižnica. Informatizacija će biti proces koji se mora provesti kako bi knjižnica išla u korak sa suvremenim kretanjima, ali i kako bi učenicima i djelatnicima osigurala sve potrebne sadržaje.

„Suvremeno informacijsko društvo, obilježeno eksplozijom informacija i brzinom komunikacije, postavilo je pred školske knjižnice nove zadaće s težištem na odgoju i obrazovanju. Kako bi knjižnice svojim korisnicima omogućile pristup odnosno korištenje neknjižne građe, potrebno ih je opremiti tehničkim pomagalima, što je propisano i Standardom za rad školskih knjižnica. Nažalost, stvarnost je u većini slučajeva drugačija, pa mnoge školske knjižnice osim računala za knjižnično poslovanje nemaju ništa ili imaju tek ponešto od tehničke opreme. Iz tih razloga posuđuje se i građa kojom bi se trebalo koristiti samo u prostoru knjižnice, jer građa koja se ne koristi kao da ni ne postoji.“ (Galić, 2012)

Za takav pothvat potreban je prostor kojeg trenutno nema dovoljno pa knjižnica korisnicima nudi tek dva računala za rad i jedan pisač što nije dovoljno da bi knjižnica ispunjavala sve potrebe učenika i djelatnika škole.

4. Zaključak

Iz svega navedenoga može se zaključiti da stanje u knjižnicama koje su u ovom radu opisivane nije bilo idealno ni prije samoga potresa. Međutim, prirodna katastrofa koja je pogodila širu regiju dodatno je pogoršala situaciju. Djelatnici i osnivači knjižnica morali su zajedničkim snagama doći do rješenja koja će omogućiti nastavak poslovanja na koji god način je to moguće. Iako poslovanje trenutno funkcionira, postavlja se pitanje koliko dugo će se moći nastaviti s radom na taj način i koliko je potrebno da se pokrene obnova i osiguraju svi uvjeti koje je nužno ispuniti za normalno funkcioniranje knjižnica. Period rješavanja trenutne situacije trebao bi biti što kraći budući da obje navedene knjižnice imaju vrlo važnu ulogu za lokalnu zajednicu i za korisnike. Prije same obnove potrebno je detaljno isplanirati sve aspekte poslovanja i smještaja kako bi Gradska knjižnica i čitaonica Petrinja i školska knjižnica Srednje škole Glina konačno dobile adekvatan prostor koji ispunjava sva mjerila propisana standardima. Knjižnice su kulturno, informacijsko i obrazovno središte čije funkcioniranje je krucijalno za nastavak uobičajenog života zajednice.

5. Literatura

1. Franković Načinović, T. (2017). *Zadace i izazovi suvremene školske knjižnice* (diplomski rad). Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci, Odsjek za kroatistiku, Rijeka.
2. Galić, S. (2012). Suvremeno školsko knjižničarstvo. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 58, 207–217. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/95252> (25.06.2021.)
3. Habich, E.C. (1998). *Moving library collections: a management handbook*, The Greenwood library management collection. Westport: Greenwood Press.
4. Kovačević, J. (2017). *Narodna knjižnica: Središte kulturnog i društvenog života*. Zagreb: Naklada Ljevak.
5. Lovrinčević, J. (2005). *Znanjem do znanja: prilozi metodici rada školskog knjižničara*. Zagreb: Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti.
6. Mirčeta Zakarija, M., Urem, I. (2019). Međuknjižnična suradnja – kako dijeljenje postaje množenje. *Knjižničarstvo: glasnik Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema*, 23, 56–64. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/239610> (27.06.2021.)
7. Pareek, N., Gangrade, A. (2016). Role of the libraries as information resources in globalization. *International Journal of Librarianship and Administration*, 7, 13-23.
8. Pavičić, T., Slobodanac, J. (Ur.). (2004). *Prvo savjetovanje za narodne knjižnice u RH: hrvatske narodne knjižnice u svjetlu IFLA-inih smjernica: Split, 2.-3. lipnja 2003.: zbornik radova*. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica.

9. Sabolski, M. (2016). *Uloga školske knjižnice u obrazovanju*. Osijek : Filozofski fakultet Sveučilišta J. J. Strossmayera.
10. Standard za školske knjižnice. *Narodne novine*, 698/2000. Preuzeto s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_03_34_698.html (20.06.2021).
11. Tadić, K. (1994). *Rad u knjižnici*. Opatija: Naklada Benja, Opatija.
12. Tošić-Grlač, S., Hebrang Grgić, I. (2011). *Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama// 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj : zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama : zbornik radova*. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica.
13. UNESCO-v Manifest za školske knjižnice. IFLA. Preuzeto s <http://archive.ifla.org/VII/s11/pubs/mani-hr.htm> (20.06.2021.)
14. Zovko, M. (2009). Školska knjižnica u novom tisućljeću. *Senjski zbornik: prilog za geografiju, etnologiju gospodarstvo, povijest i kulturu*, 36, 43–50.

Poslovanje i usluge narodnih i školskih knjižnica na potresom pogođenim područjima Sisačko-moslavačke županije na primjeru Gradske knjižnice i čitaonice Petrinja i školske knjižnice Srednje škole Glina

Sažetak

Razorni potres koji je pogodio šire područje Sisačko-moslavačke županije, između ostaloga gradove Petrinju i Glinu, ostavio je teške posljedice na mnogim građevinama pa tako i na kulturnim i društvenim ustanovama. Među njima su i Gradska knjižnica i čitaonica Petrinja te školska knjižnica Srednje škole Glina.

Ovaj završni rad obrađivat će problem petrinjske knjižnice koja je u potpunosti razorena te specifične situacije u knjižnici srednje škole u Glini. Problematika će se sagledati iz nekoliko aspekata: prvenstveno problem očuvanja i smještaja knjižnične građe iz knjižnice u Petrinji, u kojoj nije moguć nastavak rada. Također, naglasit će se važnost osiguravanja pristupa, posuđivanja građe i korištenja građe koja je namijenjena korištenju unutar knjižnice, kao i važnost navedenih knjižnica za kulturni i život zajednice kao i edukacijske ustanove. Tema će se razraditi na konkretnim primjerima navedenih knjižnica u čije stanje bi se uvid dobio razgovorom s ravnateljima i djelatnicima zaposlenima u istima. Dakle, glavna metodologija kojom ćemo se koristiti bit će kvalitativna, a teorijski okvir rada bit će razrađen na temelju relevantne literature.

Ovim radom će se prikazati način na koji knjižnice funkcioniraju u izvanrednim situacijama i izazovi i promjene u načinu rada djelatnika koje takva situacija iziskuje.

Ključne riječi: knjižnica, poslovanje, potres, fond, oprema, obnova

Management and services of public and school libraries in the earthquake-affected areas of Sisak-Moslavina County on the example of the City Library and Reading Room Petrinja and the school library of the High School Glina

Summary

The devastating earthquake that hit the wider area of Sisak-Moslavina County, including the towns of Petrinja and Glina, left severe consequences on many buildings, including cultural and social institutions. Among them are the City Library and Reading Room Petrinja and school library of the Glina High School.

This final paper will deal with the problem of the Petrinja library, which was completely destroyed, and the specific situation in the library of the high school in Glina. The issue will be considered from several aspects: primarily the problem of preservation and placement of library materials from the library in Petrinja, where it is not possible to continue working. Also, the importance of providing access, borrowing materials and the use of materials intended for use within the library will be emphasized, as well as the importance of these libraries for cultural and community life as well as educational institutions. The topic will be elaborated on concrete examples of the mentioned libraries, the condition of which would be gained by conversation with directors and employees. Thus, the main methodology we will use will be qualitative, and the theoretical framework will be developed based on the relevant literature.

This paper will show the way libraries function in emergency situations and the challenges and changes in the way staff work that such a situation requires.

Key words: library, management, earthquake, materials, equipment, reconstructing

